

Afdelingen for videregående
uddannelser

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.
Tlf. 3392 5600
Fax 3392 5666
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44
15. februar 2006

Svar på spørgsmål 94 (Alm. del):

I brev af 4. januar 2006 har udvalget stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål:

”Ministrene bedes fremsende et notat, der belyser problemstillingen med nordiske studerende (især fra Norge og Sverige), der tager gratis videregående uddannelse og praktik i Danmark, hvorefter de tager hjem og får et arbejde i deres hjemland. Det er især studerende inden for sundhedsområdet, der har været til debat (f. eks. sygeplejersker og læger, hvor der mangler færdiguddannede i Danmark – herunder at der er et begrænset antal praktikpladser, som optages af nordiske studerende), men problemstillingen gør sig muligvis også gældende inden for andre studier. Der er stillet tilsvarende spørgsmål til Videnskabsministeren, da nogle af uddannelserne hører til dette ressortområde. Såfremt ministrene finder det hensigtsmæssigt, må der gerne fremsendes én samlet besvarelse på spørgsmålene. Følgende spørgsmål ønskes belyst i notatet:

- Ministeren bedes fremsende en beskrivelse af udvekslingsaftalerne for studerende i mellem Norge, Danmark og Sverige, herunder aftaler om praktikforløb.
- Ministeren bedes redegøre for, om der er drøftelser om ændrede studie- og praktikpladsaftaler imellem de pågældende lande, herunder om ministeren har taget initiativ til at sikre en mere ligelig udveksling af studerende mellem henholdsvis Danmark-Sverige og Danmark-Norge.
- Hvor mange henholdsvis svenske og norske studerende tager hele deres KVVU, MVU eller LVU i Danmark ?
- Hvor mange danske studerende tager på tilsvarende vis hele deres KVVU, MVU eller LVU i Norge eller Sverige ?
- Hvilke videregående uddannelser er det især, der optager det største antal af henholdsvis de svenske og norske studerende (som tager hele deres uddannelse i Danmark)?

- Hvor stor en økonomisk udgift udgør henholdsvis de svenske og norske studerende for den danske stat ?
- Hvor stor en økonomisk besparelse udgør de danske studerende, der tager hele deres uddannelse i henholdsvis Sverige eller Norge, for den danske stat ?
- Hvordan vurderer ministeren mulighederne for at lægge begrænsninger på optaget af svenske og norske studerende på de studier, der er særligt hårdt ramt af optaget af udenlandske studerende ?
- Mener ministeren, at der er juridiske komplikationer i forbindelse med at lægge begrænsninger på optaget af svenske og norske studerende, f. eks. i forbindelse med europæisk lovgivning og principper for arbejdskraftens frie bevægelighed ?
- Mener ministeren, at der bør være grænser for antallet af udenlandske studerende på enkelte uddannelser, herunder også antallet af norske og svenske studerende på danske uddannelser?
- Mener ministeren, at det på særligt udvalgte uddannelser bør være muligt at kræve, at studerende skal blive i Danmark efter endt uddannelse og arbejde en kortere årrække her i landet ?”

Svar:

Dette svar har jeg koordineret med ministeren for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

1. Overenskomsten mellem de nordiske lande om adgang til videregående uddannelser

I henhold til overenskomsten om adgang til videregående uddannelser mellem de nordiske lande forpligter parterne i et nordisk land sig til at optage statsborgere fra de øvrige nordiske lande på lige fod med ens egne statsborgere.

Den nuværende overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om adgang til videregående uddannelser blev i 2003 forlænget med yderligere tre år frem til og med den 31. december 2006.

Overenskomsten om adgang til videregående uddannelser skal genforhandles i løbet af indeværende år.

I artikel 1 i overenskomsten står: ”Parterne forpligter sig gensidigt til at give uddannelsessøgende, som har fast bopæl i et andet nordisk land, adgang til deres offentlige, videregående uddannelser på samme eller tilsvarende vilkår som landets egne ansøgere. En uddannelsessøgende, som er berettiget til at søge optagelse ved en videregående uddannelse i det land, hvor den pågældende har fast bopæl, er også berettiget til at søge optagelse ved videregående uddannelser i de andre nordiske lande. Parterne forpligter sig videre til på bedste måde at virke for, at noget tilsvarende finder anvendelse ved offentligt anerkendte videregående uddannelsesinstitutio-

ner, der udbydes af private, offentligt finansierede uddannelsesinstitutioner.”

De videregående uddannelser i Danmark, som i henhold til artikel 1 er omfattet af overenskomsten er uddannelser ved institutioner for videregående uddannelse og videregående uddannelser ved andre uddannelsesinstitutioner, som forudsætter gymnasial uddannelse eller tilsvarende kvalifikationer.

Overenskomsten gælder ikke adgang til forskeruddannelse.

Den nordiske aftale omfatter ikke særlige aftaler om praktikophold. Den uddannelsesinstitution, som en studerende er optaget på, har ansvaret for tilvejebringelsen af praktikophold i det omfang, dette er en integreret del af uddannelsen.

Betalingsordningen

I artikel 7 hedder det ”Danmark, Finland, Norge og Sverige betaler hvert kalenderår en godtgørelse til studielandet for deres studerende i et andet nordisk land. Island er undtaget fra denne bestemmelse. Nordisk Ministerråd godkender størrelsen af den godtgørelse, hvert af de fire lande skal betale. For de videregående uddannelser i et andet nordisk land, der er omfattet af artikel 1, betales for 75 pct. af det antal studerende, der får studie-støtte fra det land, hvor vedkommende har fast bopæl, og efter dette lands regler. Den årlige godtgørelse pr. studerende er DKK 22.000. Betalingen mellem landene afregnes i form af formindskelse eller forøgelse af disse landes andel af det årlige budget for det nordiske samarbejde.”

2. Kvotaftalen mellem Danmark og Norge

I tillæg til overenskomsten er der oprettet en aftale mellem Norge og Danmark, som indebærer en årlig optagelseskvote for norske studerende i Danmark med 61 pladser på lægeuddannelsen, 7 pladser på tandlægeuddannelsen og 5 pladser på dyrlægeuddannelsen.

3. Norske og svenske studerende i gang med en hel videregående uddannelse i Danmark

I studieåret 2003/2004 var der i alt 3.029 norske og svenske studerende, som var i gang med en hel videregående uddannelse i Danmark fordelt på ca. 1.900 norske statsborgere og ca. 1.100 svenske statsborgere. Der er tale om studerende, der er kommet for at studere og følgelig har SU med hjemmefra, hvorfor der ikke er SU-udgifter for den danske stat i forbindelse med opholdet.

I alt 1.900 var i gang med en universitetsuddannelse, ca. 1.100 med en mellemlang videregående uddannelse og kun ganske få med en kort videregående uddannelse.

De videregående uddannelser med mange norske og svenske studerende er lægeuddannelsen med 704 studerende, heraf 434 svenske statsborgere. På sygeplejeuddannelsen var der 140 studerende, heraf 116 norske statsborgere.

Endvidere er designuddannelsen med 357 studerende, bygningskonstruktøruddannelsen med 249 studerende og psykologiuuddannelsen med 221 studerende også populære uddannelser for norske og svenske statsborgere.

Den samlede årlige omkostning for norske og svenske studerende i Danmark i studieåret 2003/2004 er opgjort til ca. 130 mio. kr. (2005-prisniveau) fordelt med 76 mio. kr. for norske statsborgere og 54 mio. kr. for svenske statsborgere.

4. Danske studerende i gang med en hel videregående uddannelse i Norge og Sverige

I studieåret 2003/2004 var 635 personer, som modtog dansk SU og var i gang med en hel videregående uddannelse i enten Norge (308 studerende) eller Sverige (327 studerende).

Beregnet på grundlag af de danske uddannelsesudgifter for de tilsvarende uddannelser er den årlige besparelse hertil på ca. 25 mio. kr.

5. Kompensation til Danmark gennem den nordiske betalingsordning

Gennem den nordiske betalingsordning modtager Danmark en kompensation, idet der er flere nordiske studerende i Danmark end danske studerende i de øvrige nordiske lande, som er i gang en hel videregående uddannelse.

I studieåret 2003/2004 var Danmark nettomodtager med godt 2.400 studerende. Dette betyder, at det danske budgetbidrag til det nordiske samarbejde for 2006 bliver reduceret med ca. 40 mio. kr.

At Danmark modtager betydeligt flere studerende fra Norge og Sverige, end vi sender af sted, betyder en årlig nettoudgift for Danmark på ca. 65 mio. kr. (2005-prisniveau).

6. Praktikaftaler

I løbet af lægestudiet skal de studerende gennemgå flere forskellige kliniske forløb på et hospital. Det stigende optag på lægeuddannelsen samtidig med en samling af de medicinske specialer på færre sygehuse har gjort det vanskeligere for især Det sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet at skaffe det nødvendige antal aftaler om kliniske forløb til at sikre, at alle studerende kan gennemføre den kliniske del af lægeuddannelsen uden ventetid.

For at sikre, at der i fremtiden ikke opstår ventetid for de lægestuderende med hensyn til gennemførelsen af de kliniske forløb, har Det sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet indledt samarbejde med Øresundsuniversitetet om mulighederne for etablering af klinikophold for danske lægestuderende på hospitaler i Sydsverige.

7. EU-reglerne om ikke-diskrimination og fri bevægelighed

I henhold til EU-reglerne om ikke-diskrimination og fri bevægelighed må der ikke iværksættes foranstaltninger med den målsætning at forhindre EU/EØS borgere i at blive optaget på en videregående uddannelse i et andet EU/EØS-land.

Siden 2003 har Østrig forsøgt med særlige foranstaltninger at holde udenlandske studerende ude fra optagelse på attraktive universitetsuddannelser i Østrig – bl.a. optagelse af tyske studerende på den østrigske medicinuddannelse.

Forholdet har været prøvet ved EF-domstolen, som med dom fra 7. juli 2005 slog fast, at Østrig i denne sag havde forbrudt sig mod reglerne om fri bevægelighed. I afgørelsen fra EF-domstolen blev det slået fast, at Østrig skulle anvende samme regler over for ansøgere fra andre EU-lande som over for Østrigs egne studerende.

8. Begrænsning i svenske statsborgeres adgang til medicinstudiet i Danmark og forholdet til EU-retten

Hvis Danmark indfører en kvote for optag af svenske statsborgere på medicinstudiet, vil der være en klar formodning om, at EF-Domstolen under en eventuel senere retssag fastslår, at Danmark forbryder sig mod reglerne om fri bevægelighed, jf. ovenstående afsnit 7.

Norske statsborgeres ret til optagelse på læge-, tandlæge- og dyrlægeuddannelsen er begrænset af kvoteaftalen mellem Danmark og Norge, jf. ovenstående afsnit 2. Ophæves denne aftale må det forventes, at betydeligt flere end 61 norske statsborgere vil blive optaget på den danske lægeuddannelse.

9. ”Tjenestepligt” efter endt uddannelse

I Danmark er ca. 7.000 studerende i gang med en lægeuddannelse, hvoraf ca. 10 pct. i studieåret 2003/2004 var norske og svenske statsborgere. Sundhedsstyrelsens seneste opgørelser viser, at langt størstedelen af dansk uddannede læger med norsk eller svensk statsborgerskab vælger at tage deres turnusuddannelse i Danmark for derved at opnå tilladelse til selvstændigt virke i Danmark. Denne tilladelse kan som følge af den nordiske overenskomst konverteres direkte til en tilsvarende svensk eller norsk tilladelse. Blandt danske, svenske og norske læger er der en betydelig mobilitet mellem de tre lande, hvorfor uddannelsesland og statsborgerskab er af minimal betydning, når lægen har opnået tilladelse til selvstændigt virke.

Op gennem 1990'erne er optaget på medicinstudiet øget fra omkring 500 til omkring 1.160 studerende pr. år. Den store stigning i optaget på medicinstudiet har betydet, at der i dag stort set er balance mellem udbud og efterspørgsel efter nyuddannede læger.

Da en læge i gennemsnit bruger 14-15 år på at opnå autorisation til speciallæge, vil en ”tjenestepligt” ikke have nogen virkning på antallet af speciallæger i Danmark.

Derimod kan ordningen blive tung at administrere og medføre alvorlige styringsproblemer. De medicinstuderende kunne vælge at springe fra studiet i Danmark for at færdiggøre sig i et andet land, hvor de undgår denne binding.

Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at en binding rent administrativt kun kan lade sig gøre ved, at der ikke gives autorisation inden for bindingsperioden. Derved kan man undgå, at lægerne konverterer deres uddannelse i udlandet. Derimod kan lægerne altid søge om meritoverførsel til udlandet.

Endelig ville en sådan ordning harmonere dårligt med EU-princippet om arbejdskraftens fri bevægelighed. Læger ville stå i modsætning til andre faggrupper, der har hele EU som et potentielt arbejdsmarked. Og læger fra andre EU-lande ville have svært ved at blive ansat i Danmark, da stillingerne i vidt omfang skulle reserveres til personer uddannet i Danmark.

Denne besvarelse fremsendes i 5 eksemplarer.

Med venlig hilsen

Bertel Haarder